

A technika szakos tanárképzés korszerűsítési törekvései a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán

A technika tantárgy oktatása – az 1978-as tantervvel történő bevezetése pillanattól kezdve – nehézségekkel küszködött. A korábbi feladat- és műveletcentrikus tevékenység elvein „nevelődött” szaktanárok többsége csak tessék-lássék szakított a régi elvekkel. Az öröklött feltételrendszer – némely helyen – alkalmazhatatlan volt ahhoz a felfogáshoz, melyet az MTA állásfoglalása alapján alakítottak ki a technika tantárgy új koncepcióját kidolgozó szakemberek.

A technikaoktatás helyzete

A tantárgy fő célkitűzése: az állandóan változó technikai környezetben való eligazodás ismeretére való felkészítés. A tárgy célrendszeréhez kiválasztott tartalmi elvek és az elkészített tantervek sem feleltek meg maradéktalanul a kitűzött célnak. A tantervek magukban hordták a gyakorlati foglalkozás mechanikus ismeretanyagát és elveit, és kevésbé nyitottak a problémacentrikus feldolgozás felé.

Az „új tárgy” iránti ellenszenv kezdetben az iskola konzervatív felfogású szakmai tanáraitól és vezetőitől indult, de hamarosan a szülők és különböző társadalmi szervek is megfogalmazták kedvezőtlen tapasztalataikat. A negatív hatást nagy mértékben fokozta az is, hogy a tárgyi feltételrendszer fejlesztésére nem fordítottak elegendő hangsúlyt, s a szükséges pénzügyi támogatást sem kapta meg mindenütt az új tantárgyi rendszer.

A tantárgy helyzetének és fejlesztési lehetőségeinek objektív vizsgálatába egyre több felsőfokú intézmény, köztük tanszékünk is bekapcsolódott. 1983-tól kezdve kérdőíves feldolgozással összegyűjtöttünk a régióból, a társadalmi és szakmai szervektől több száz véleményt. Ezek felhasználásával dolgoztuk ki azt a stratégiát, melyet egyre intenzívebbé váló továbbképzési rendszerünkben felhasználtunk az oktatás anomáliáinak feloldása érdekében.

Kidolgoztuk a technika tárgyat tanító szaktanár munkáját segítő metodikai módszereket. Hangsúlyt kapott:

- a problémacentrikus oktatásra,
- a modellezés elveinek alkalmazására,
- a technikatörténet felhasználására,
- a rendszerszemléletű tevékenység végzésére

történő figyelemfelhívó és e szemléletet tükröző eszközrendszer kidolgozása.

A tananyag korszerűsítésére irányuló törekvéseink fő elve, hogy a korszerű technikák már az alapfokú oktatásban is helyet kapjanak, és az informatikai, a környezetvédelmi, a közlekedési, az otthoni technikai stb. ismeretek megfelelő helyen megfelelő hangsúllyal kerüljenek a tananyagba.

Sajnos ismét torzulásoknak lehettünk tanúi. Legtipikusabb példák erre: a technika tantárgy önkéntes megszüntetése és helyettük „egyfajta” számítógépes programozás (esetenként informatika tárgy néven bújtatva), vagy kizárólag háztartástechnikával történő helyettesítése.

A tantárgy helyzetére vonatkozó alapos vizsgálatok azonban egyértelműen azt tükrözik, hogy:

- a technikai műveltség elengedhetetlen eleme az általános műveltségnek, s a gazdaság előrehaladásában nélkülözhetetlen ezen műveltségtartalom oktatása;
- a nyugati iskolarendszerekben is kiemelt szerepe van a technikai aspektusú oktatásnak, és ezt elsősorban – a hazaitól eltérő – kiemelkedő tárgyrendszer (laboratóriumok, gépek, tankönyvek, segédanyagok, ...) és tantárgystruktúra segítségével valósítják meg.

A közoktatásban lévő technika tantárgy korszerűsítésére irányuló törekvéseket 1989-től tudatos fejlesztési stratégiák váltották fel. Ennek következtében:

- az általános iskolák jelentős részében jó vagy elfogadható a tantárgy image-a, fel-tételrendszere és hatékonysága;
- az iskolák egy részében jónak érzékelhető kezdeményezések, kísérletek indultak a „polgárabb arculatú”, gyermekközelibb oktatás megteremtésére.

A modulrendszerű tantervfejlesztési stratégia változatlan alapelvekkel, de gazdag tartalmi modul kínálattal kívánja a tárgy közoktatásban meglévő helyét stabilizálni. Ez a stratégia lényegileg a különböző helyi korszerűsítések és változtatások legalizálódását jelenti. Fontos alapelve – melynek helyességét ma sem vonhatjuk kétségbe –, hogy a korszerű technika alapelveit és jellegzetességeit közel ugyanolyan hatékonysággal taníthatjuk más-más modulokon, más-más tartalommal. A lényeg az, hogy az így kiképzett tanuló képes legyen tudását bármely területre konvertálni.

Ez az új stratégia a NAT-tervezetek keretében megerősítést kapott. A NAT-tervezetek szakítottak a tantárgyrendszerű megfogalmazásokkal és a műveltségterület fogalomkört használják. A NAT-tervezetek követelménycentrikus elveket fogalmaznak meg, s ezekhez tudásszint méréseket kapcsolnak.

A korábbi technika szemszögéből vizsgálva az első NAT-koncepciókban három műveltségterülethez való kapcsolódás érzékelhető, ezek:

technika – környezetkultúra

informatika

életvitel, család, háztartás.

Az új koncepciókban további kapcsolódó műveltségterületek (felkészültségek) érzékelhetők, így:

gazdasági felkészültség

természeti felkészültség

(ökológiai gondolkodásmód, dinamikus egyensúly megőrzése, ember és természet harmonikus együttélése,...)

E műveltségterületek, fejlesztési követelmények igényeit lefedő iskolarendszerek sokféleképpen megvalósíthatók, s éppen ez a nyitottság az, mely a NAT-koncepciókat szimpatikussá teszi. A megosztott tantárgyrendszer részleges vagy gyökeres átalakítása, esetleges megszüntetése komoly feladat elé állítja a pedagógusokat is. A tantárgyrendszer megszüntetésével felvetődik a korábbinál jobban képzett, rugalmasabb tanárképzésnek igénye is.

A tanárképzés új útja

A technika szakos tanárképzés folyamatos korszerűsítésére irányuló törekvéseink felgyorsításával azt tűztük ki célul, hogy minél előbb olyan szakembereket tudjunk kibocsátani, akik képesek megfelelni mindazon igényeknek melyek ma a változó iskolában – iskolarendszerben – megkönnyítik a tanári munkát. Éppen ezért a *technikatanári* szak tartalmi megújításával választható ágazati képzést kívánunk bevezetni.

Minden hallgató – kötelező jelleggel – két (kapcsolt) ágazaton folytatja tanulmányait, így a megújuló alapképzés mellett két szakterület specialistájává képzi magát. Igény esetén a nappali tanulmányok alatt, de továbbképzés formájában később is további modul szakképzettségeket szerezhet. A speciális szakképzettséget igazoló okmány a diploma betétlapjaként kerül kiadásra.

A megújított szak struktúrája és jellegzetességei:

Technika alapképzés

Célja: Az anyag, energia, információ, rendszer és modell alapkategóriákon nyugvó környezeti szemlélet nyújtása. Az ágazati képzések megalapozása. A környezet és a történetiség főbb összefüggéseinek feltárása.

Környezetkultúra ágazat

Célja: Az emberi tevékenység és a környezeti állapot kölcsönhatásainak felismerése, a jellegzetes környezeti folyamatok megismerése. Környezetismereten alapuló környezeti nevelési módszerek alkalmazása.

Közlekedéskultúra ágazat

Célja: A közlekedés környezetformáló jellegzetességeinek felismerése, a közlekedés új útjainak megismerése. A kultúrált és biztonságos közlekedésre nevelés módszereinek alkalmazása.

Gazdálkodás – vállalkozás ágazat

Célja: A gazdálkodási és vállalkozási környezet megismerése. A jellegzetes működtetésük alapjainak ismerete.

Háztartásgazdálkodás ágazat

Célja: A legfontosabb mikrokörnyezet, az otthon jellegzetességeinek, kapcsolódó tevékenységeinek, tágabb környezettel való kölcsönhatásainak megismertetése, a korszerű életvitelre nevelés módszereinek feltárása.

Informatika ágazat

Célja: A kommunikációs folyamatok jellegzetességeinek, eszközeinek megismerése, a korszerű életvitelben betöltött szerepének bemutatása.

Grafikus kultúra ágazat

Célja: A képi, jelképi kommunikáció alapelveinek és gyakorlati lehetőségeinek bemutatása. A korszerű alkalmazói rendszerek felhasználói szintű megismerése.

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Technika Tanszékén beindított munkálatok eredményeként az 1994/95-ös tanévtől az alábbi speciális modulpárok beindítását tervezzük:

Környezetkultúra – közlekedéskultúra

Gazdálkodás – vállalkozás – háztartásgazdálkodás

Informatika – grafikus kultúra

Megvan az ágazati modulok alapvető feltételrendszere, s a fejlesztést pályázati forrásokból, alapítványi támogatásokból kívánjuk lehetővé tenni.

A tanszék e területen végzett előkészítő, elemző munkájának eredményeit publikációkban, konferencia előadásokon, továbbképzéseken ismertette, s a szakmai fogadtatás igen jó. Közreműködtünk az Alapműveltségi Vizsgaközpont munkájában, a technikai felkészültség motívum, képesség és készség, tudat fogalomkörének és pszichikus rendszerének kimunkálásában, s eredményes pályázat alapján lehetőséget kaptunk egy technikai arculatú kerettanterv – iskolai tanterv csomag (ajánlat) kidolgozására. Tevékenységünk első eredményei máris kézzelfoghatóak: szakunk iránti érdeklődés, tanfolyamaink, továbbképzéseink iránti igény jelentősen növekedett.